

לוקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמודם
"חוקי חיים"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני

טוב ללכת

כללים א'

בקשה:

נא לשלוח לכמה שיותר אנשים כדי שיגיע הלכות אלו לבתי בני ישראל, לתועלת הציבור, וכך יש לכם יד בהפצת תורה ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.com

אפשר להוריד גליונות קודמים

[Archives - ארכיון](#)

לתרומות

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמודם
"חוקי היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

93

פרשת תזריע תשפ"ד

דיני טבילת כלים - א'

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

חוב טבילת כלים

לקראת ימי הפסח הבעל"ט שרבים קונים ומחדשים כלים חדשים, מצאנו צורך להרחיב דיני טבילת כלים, כללותיה ופרטותיה.
א. הקונה מגוי כלי סעודה של מתכת או של זכוכית וכו' אע"פ שהם חדשים צריך להטבילם במקוה או מעיין של ארבעים סאה (ש"ע י"ד סי' ק"ב ס"א) כדי שיצאו מטומאתו של עכו"ם ויכנסו לקדושת ישראל (ט"ז סק"א).

טבילת כלים מן התורה או מדרבנן

ב. נחלקו הפוסקים אם טבילת כלים מה"ת או מדרבנן, י"א דאינו אלא מדרבנן (רשב"א בדעת הרמב"ם, הר"ן, הריטב"א או"ז ח"א סי' שני"ט ועוד).
ג. אבל דעת רוב הראשונים שהוא מן התורה ונלמד מפסוק "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר, אך במי נדה יתחטא" (במדבר ל"א, כ"ג) ודרשו חז"ל (גמ' ע"ז דף ע"ה ע"ב) שבא ללמד על טבילת כלים (הרשב"א בדעת הראב"ד, או"ה סי' נ"ח אות צ"א ועוד), וכך הוא סתימת המחבר (ש"ע שם ס"ט ו"ד).

ד. כלי זכוכית. המחלוקת אם טבילת כלים מה"ת או מדרבנן הוא רק לגבי מיני כלי מתכת, שכלי מתכת הוזכר מפורש בפסוק, אבל כלי זכוכית לכ"ע אינו אלא מדרבנן, אבל ודאי שצריכים לטבול כלי זכוכית, שחז"ל גזרו על כלי זכוכית מאחר שהם דומים קצת למתכת בזה דאם נשברו אפשר לתקנם ע"י התכה (גמ' ע"ז דף ע"ה ע"ב), וגם צריכים לברך עליהם, ולא כאלו שחושבים שלא מברכים על כלי זכוכית.

שימוש בכלי פעם אחד בלי טבילה

ה. כלי רגיל. כשיש כלי המחויב בטבילה אסור להשתמש בו קודם שיטבלנו אפילו דרך עראי ואפילו פעם אחת (רמ"א שם ס"ח), ולא כרבים שטועים וחושבים שפעם אחד מותר להשתמש בלי טבילה, ומ"מ אם השתמש בכלי בלי טבילה לא נאסר המאכל המונח בו (רמ"א סוף ס"ז).

ו. כלים הנקנים עם אוכל. כלי גמור שקונים עם תכולת אוכל, כגון בקבוק יין או קופסת קפה, מותר להשתמש בהם בלי טבילה כל זמן שתכולתם הראשונה לא נגמרה (ש"ת מהר"ל דיסקין ק"א אות קל"ו, ש"ת חלקת יעקב ח"ב סי' נ"ז, הגרש"א בשש"כ פ"ט הע' מ"א).

ז. אבל לאחר שנתרוקן הכלי ורוצה עכשיו למלאותו שוב, במאכלים אחרים או באותו מין מאכל שהיה בו קודם, צריך להטבילו לפני השימוש השני, אע"פ שי"א שא"צ לטבול הכלי משום שהעכו"ם עשאו בדעת שייזרק לאחר השימוש וישראל הוא שייחד אותו לכלי (אג"מ י"ד ח"ב סי' מ, או"ח ח"א סי' קכ"ב ענף ט'), מ"מ דעת רוב פוסקים שצריך להטבילו מאחר שאין בייחוד ישראל שום מעשה, ולכן צריך להטבילו בברכה (הגר"ש וואזנר, קובץ מבית לוי י"ד עמ' קמ"ו סי"א ועוד), וי"א בלי ברכה (ש"ת מחזה אליהו ח"א סי' ק' אות י"ב ו"ג).

ח. כל זמן שהוא תוך שימוש הראשון של הבקבוק או קופסת קפה, מותר להחזיר קצת, כגון מותר להחזיר ולשפוך יין מכוס של קידוש לתוך הבקבוק כל שעדיין לא נתרוקן (גליון ח"ח 28 אות מ"ג), וכן בקפה, אם לקח יותר מדי, מותר להחזיר העודף לקופסת קפה כל שעדיין לא נתרוקן לגמרי (הגרש"א בשש"כ שם).

ט. מילוי קפה. לפעמים יש מבצע בחנויות ואפשר לקנות קופסת קפה יחד עם שקית מילוי של קפה המיועד למלאות הקופסה לאחר שיתרוקן, וצריך לזכור לטבול הקופסת קפה לפני המילוי וכנ"ל, ואין צריכים להוריד המדבקות של קופסת הקפה לפני הטבילה מאחר שהוא חלק מהקופסה והדרך הוא להשאירו על הקופסה (בגליון הבא בעזהש"ה).

תבניות אלומיניום חד פעמי. כלים חלשים המיועדים לשימוש חד פעמי כגון תבניות אלומיניום אינם טעונים טבילה, כי אינם נחשבים ככלים כלל מאחר שתשמישם עראי ואין שם כלי עליהם, ואפילו אם משתמשים בהם יותר מפעם אחת אינם טעונים טבילה (ש"ת מנחת יצחק ח"ה סי' ל"ב, ח"ח סי' ס"ט).

ברכה על טבילת כלים

א. נוסח הברכה. יברך הברכה לפני טבילת הכלי (ביאור הגר"א סק"ח), ואם טובל כלי אחד, יברך 'ברוך אתה ד' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו, וצונו על טבילת כלי', ואם טובל שנים או יותר, יאמר 'על טבילת כלים' (ש"ע סי' ק"כ ס"ג), ובדיעבד אם שינה יצא (פר"ח סק"א).

ב. אם טובל שני כלים באופן שאחד מהם מברכים עליו, והשני לא היו מברכים עליו מדין ספק ברכה, עדיין יברך 'על טבילת כלים' שהרי ההקפדה לא לברך עליו הוא להגיד שם השם, אבל לגבי נוסח הברכה, למעשה הוא טובל שני כלים.

ג. הפסק דיבור בין כלי לכלי. כשטובל הרבה כלים ובירך לפני הטבילה, לכתחילה לא ידבר בין טבילת כלי לכלי כדי שהברכה יחול על כולם, ומ"מ אם הפסיק בדיבור, אינו מברך שוב (ש"ע י"ד סי' י"ט ס"ה).

סוגי כלים הטעונים טבילה

סוגי חומרים המחייבים בטבילה

ד. מתכת. כלים העשויים מכל מיני מתכת חייבים בטבילה בברכה (ש"ע שם ס"א) כגון כלי כסף וזהב, פלדה [steel] או נירוסטה [stainless steel]. אלומיניום, י"א שאינו אלא מדרבנן מאחר שהוא סוג חדש של מתכת ואינו מפורט בקרא, ומ"מ מברכים על טבילתו כדן זכוכית (אג"מ י"ד ח"ג סי' כ"ב), אבל רוב פוסקים ומסתימת הש"ע משמע שכל מיני מתכת אפילו כשאינם מפורטים בקרא דינם כמתכת וחייבם מה"ת (ערוה"ש סכ"ג, תשובות והנהגות ח"א סי' תנ"א).

טו. זכוכית. זכוכית חייבת בטבילה מדרבנן ומברכין עליו כנ"ל (אות ד'), ונכלל בזה כל מיני זכוכית כגון קריסטל, פיירקס ודורלקס.

טז. קורל [corelle] הוא סוג זכוכית שאינו שקוף עם שכבה מעליו לחזקו שלא ישבר, ולכן יש לטבול עם ברכה כדן זכוכית, וי"א לטבול בלי ברכה.
יז. מראה [mirror]. גם פשוטי כלי זכוכית צריך טבילה (ש"ת שבט הלי ח"ו סי' רמ"ה), ולכן אם קונים סתם מראה או חתיכת זכוכית כדי לשים עליו עוגיות ומיניטורים לקידוש או לשמחה, אם הזכוכית נעשה ע"י נכרי, אע"פ שלא נעשה לשם אוכל, מכיון שמשתמשים בו לכלי סעודה חייב בטבילה.

יח. חרס, אבן ועץ. כלי חרס, כלי אבן כגון ש"ש או עץ אינם טעונים טבילה כלל.

יט. חרס המצופה בזכוכית [glazed ceramics]. יש הרבה סוגי כלים שנעשים עיקרם מחרס אבל מצופים או מעורבים במיני זכוכית, וזה רוב הקערות וצלחות שמצויות בינינו היום ככלי סעודה כגון פורצלן [porcelain], ונחלקו הפוסקים אם הם צריכים טבילה, י"א שאינם צריכים טבילה (ש"ת יעב"ץ ח"א סי' ס"ז הובא בפתח"ת סק"ב, חכ"א כלל ע"ג אות א', בעל אג"מ הובא בקובץ לתורה והוראה ח"ב עמ' 20).

כ. אבל דעת הרבה פוסקים שצריכים להטבילם אמנם בלי ברכה או עם כלי אחר המחויב בברכה (ערוה"ש סכ"ט, ש"ת שלמת חיים ח"א סי' י"ג ו"ד, תשובות והנהגות ח"ד סי' קצ"א) וכן ראוי לעשות.

כא. פלסטיק. י"א שגם כלים העשויים מפלסטיק קשיח צריכים להטבילן כדן זכוכית שהרי שייך להתיכם, עכ"פ בלי ברכה (ש"ת מנחת יצחק ח"ג סי' ע"ז-ע"ח, ש"ת קנין תורה ח"ב סי' פ"ד), אבל רוב הפוסקים נוקטים דפטורים מטבילה (ש"ת חלקת יעקב ח"ב סי' קס"ג, חזו"א הובא בס' טבילת כלים עמ' רכ"ז ועוד), וכך נוהגים רוב העולם.

כב. **סיליקון**. כלים או תבניות העשויים מסיליקון א"צ טבילה, ואע"פ שהם דומים קצת לפלסטיק ואפשר להתיםם בחום גבוה, מ"מ מאחר שאינם כלי קשיח ורחוק הם בצורתם מצורת כלי גמור, אינם טעונים טבילה כלל.

כלי סעודה

כג. הכלים שחייבים בטבילה הם כלי סעודה (ש"ע שם ס"א), דהיינו מה שמשמשים בתוך סעודה עם אוכל כגון **צלחות, קערות, סכ"מ, כוסות** וכדומה, וכן מה שמשמשים בהם בהכנת האוכל כגון **סירים, קדרות, מחבתות** וכדומה, וכן **מכסה קדירה** (רמ"א ס"ה), וכשהם נעשים מחומר המחייב טבילה שמברכים עליהם, מברכים על כלים אלו.

כד. **סכין של שחיטה**. סכין של שחיטה וכן סכין שמפשיטין העור לפני הבישול, או **סכין של קצבים** (פ"ח), המחבר פוטרם מטבילה לגמרי (ש"ע שם ס"ה), אבל הרמ"א הביא חולקין, ולכן כתב שיש להטבילם בלי ברכה (רמ"א שם).

כה. **שפוד**, שצולים עליו בשר (ש"ע ס"ד), וכן **רשת של גריל או ברביקיו** (barbecue, מנגל) ששמים עליו אוכל, חייבים בטבילה בברכה, ולכן כשקונים ברביקיו שאפשר להשתמש בהם כמה פעמים, צריכים לטבול הרשת בברכה, אבל לא הארגז שמחזיק הפחמים [coals] וכדין חצובה (שם), אבל ברביקיו של חד פעמי שזורקים אחרי פעם אחד אינו טעון טבילה (כ"ל אות י').

כו. **מקלף פירות וירקות [vegetable peeler]**. אם הם מיועדים לירקות או פירות שנאכלים כשהם חיים, כגון תפוחים, אגסים, גזר, יש להטבילן עם ברכה, ואם הם מיועדים לירקות שאינם ראויים לאכילה כגון תפוחי אדמה ודלעת, טובלים אותם בלי ברכה, והמיועדים לשניהם טובלים בברכה.

כז. **מספריים שמשמשים במטבח**, אם הם מיועדים למאכלים שאינם נאכלים כשהם חיים, יש להטבילן בלא ברכה מאחר שיש מחל' בדבר (ט"ז סק"ז, ש"ך סק"א, פ"ח סק"ג, פ"ח סק"ז), אבל אם הם מיועדים למאכלים שנאכלים כשהם ראויים לאכילה כגון חסה או שניצל מבושל, יש להטבילן עם ברכה (קובץ מבית לוי י"ד עמ' קמ"ד ס"ה).

כח. **פתח לבקבוק [bottle opener]**, וכן **פתח של קופסת שימורים [can opener]**, אע"פ שלפעמים הם נוגעים באוכל, מ"מ אין צריך טבילה שאינם משמשים לאוכל אלא לכלי (הגר"ש וואנר, ש"ת חיי הלוי ח"ד סי' נ"ו).

כט. **מד חום למזון [food thermometer]**. כמו כן מדחום מיוחד למזון ומשתמשים בו הרבה לבשר תוך כדי בישול, אינו צריך טבילה משום שאע"פ שנוגע במזון אבל אינו כלי סעודה ואינו עזר בהכנת מזון. ל. **מפצה אגוזים [nut cracker]**. י"א שפטור מטבילה היות ואינו נוגע באוכל אלא בקליפה (הגר"מ פיינשטיין, הגר"נ קרליץ), וי"א שחייב בטבילה בברכה מאחר שמביאים אגוזים עם הקליפה לשלחן (ש"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ס"ז אות ו'), ולכן יש לטבול בלי ברכה (ש"ת שבט הלוי ח"ו סי' רמ"ה אות ד', הגריש"א, אהל יעקב טבילת כלים אות נ"ט).

לא. **כלי אחסון**. כלי אחסון המיועדים לאחסן אוכל בפנים אבל לא מביאים אותם לשלחן, כגון הכלי שמחזיקים בו סוכר או תבלינים במטבח, נחלקו הפוסקים אם חייבים בטבילה, י"א שחייבים בטבילה (בן איש חי פ' צו סט"ו), וי"א שפטורים מטבילה (הג' רע"א בשו"ע ריש סי' ק"כ בשם ש"ת בית יהודה סי' נ"ב), ולכן יש להטבילן בלא ברכה (דרכי תשובה סק"ג), אבל כלים קטנים שמחזיקים בו מלח או סוכר שמביאים אותם לשלחן חייבים בטבילה לכו"ע.

כלי המורכב משני סוגים

לב. כלי שחלקו נעשה ממתכת וחלקו מפלסטיק או סיליקון, באופן שהמתכת הוא חלק חשוב ועיקר של הכלי, חייב להטביל כל הכלי גם החלק של הפלסטיק (ע"פ הרמ"א שם ס"ז), אמנם בכגון כף של מרק שהכף נעשה מפלסטיק ורק הידית נעשה ממתכת, אינו צריכה טבילה כלל (מ"ר בש"ת שבט הקהתי ח"ד סי' ר"ה).

לג. **פטיש שניצל**, שהידיית נעשה מעץ, והחלק שנוגע בבשר העוף נעשה ממתכת, מכיון שזוה עיקר הכלי, לדעת הרמ"א (לעיל אות כ"ד) טעון טבילה, ומ"מ בלי ברכה (ספר טבילת כלים פ"א סקע"ג).

לד. **כלי בהפסק נייר**. כלי הטעון טבילה אבל משמשים בו תמיד בהפסק נייר, כגון נייר אפיה או נייר אלומיניום, אין זה פוטר הכלי מטבילה, מאחר שאין על הנייר שם כל פני עצמו אלא נחשב כהשתמשות בכלי עצמו (ש"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ס"ו אות ה', חלקת בנימין סי' ק"כ ביאורים ד"ה אינם, ועוד).

לה. **מגש של חלות**. מגש של חלות העשוי מעץ, טס של כסף ועליו משטח של זכוכית שעליו חותך את החלות, כל המגש גם העץ צריך טבילה מאחר שהשתמשות בכלי הוא כשכל הכלי מורכב ביחד, ואין הזכוכית מיועדת להוריד ולחזור, אמנם בדיעבד אם טבל הזכוכית לבד, כשר (ע"פ ש"ת מנחת יצחק ח"ג סי' ע"ז, גליון ח"ח מ' 7 אות ח').

מוצרי חשמל [electrical appliances]

לו. כל מוצרי חשמל המיועדים להשתמש בהם אוכל ונוגעים באוכל עצמו טעונים טבילה ואין סיבה לפוטרים משום שאולי יתקלקל ע"י טבילתו במים, אע"פ שכתוב עליהם בהוראות מהחברה שאין לטבול במים, אלא חייבים להטבילם (ש"ת אג"מ ח"א י"ד סי' נ"ז, ש"ת מנחת יצחק ח"ב סי' ע"ב, ש"ת שבט הלוי ח"ב סי' נ"ז), ורק יזהר לייבשם טוב מאד ע"י נתינתם בשמש לכמה ימים או ליד תנור חם לפני שמדליקים אותם (ש"ת אבן ישראל ח"ט סי' ע"ב) [לגבי מכונת קפה ע"י בגליון הבא].

לז. ומ"מ אם אחרי טבילתו במים, אין המכשיר עובד ח"ו, א"א להחזירם לחנות מאחר שכתוב עליו מפורש שאין להטביל במים, וא"א לטעון לחנות שכתוב בגליון ח"ח שאפשר להטבילם.. אבל ע"פ רוב אם מייבשים אותם היטב, הם עובדים כרגיל.

לח. **חוט חשמל [electric cable]**. כשמטבילים כלי חשמל, צריכים להטביל את כל הכלי כמו שהוא, אבל אין צריכים להכניס את חוט החשמל עם השקע בתוך המים, רק חלק של החוט הצמוד לעצם הכלי, שהרי אין החוט נחשב כחלק עצם הכלי, והוא רק משמש כח שמפעילו (ש"ת שבט הלוי ח"ב סי' צ"ו, מנחת יצחק).

לט. **קומקום עם גוף חימום [electric kettle]**. קומקום הנעשה מפלסטיק והגוף חימום הוא ממתכת, חייב בטבילה מאחר שהגוף חימום הוא עיקר הכלי, וכן מיחם מים המיובאים מחו"ל חייבים בטבילה אם לא שיש עליו הכשר מרב מוסמך המאשר שלא צריך טבילה.

מ. **טוסטר מצנן [bread toaster]**. י"א שאינו חייב בטבילה מאחר שהלחם כבר נאפה לפני שנותנים אותו בתוך הטוסטר (אג"מ י"ד ח"ג סי' כ"ד), אבל רוב הפוסקים חולקים עליו וס"ל שחייב בטבילה (ש"ת באר משה ח"ד סי' ק', תשובות והנהגות ח"א סי' ת"ג, ועוד).

מא. **טוסטר סנדוויטש [sandwich maker]**. אם אפשר להוציא המגשי מתכת הנוגע בלחם, רק הם חייבים בטבילה, אבל אם אי אפשר להוציא אותם, חייב להטביל את כל הכלי.

מב. **בלנדר ידני [hand blender]**. אם זה נעשה משני חלקים, צריך להטביל רק החלק שנכנס לאוכל, אבל אם זה הכל כלי אחד, צריך לטבול את כל הכלי.

מקוה הראויה לטבילת כלים

מקוה כלים

מג. טבילת כלים לרוב פוסקים הוא מן התורה (לעיל אות ג) ולכן צריכים להקפיד שיהיה המקוה כשר לטבילה מן התורה, ולכן כל מקוה כלים צריך שיהיה תחת פיקוח רב הבקי בהלכותיהן ושבודק הכשרות בתדירות.

מד. **מקוה בחנות כלים**. בחנויות של כלים לפעמים יש להם מקוה צמוד, וגם זה צריך להיות תחת פיקוח רב, ולא די שבעל החנות הוא שומר תורה ומצוות, ולא צריכים להתבייש לשאל בעל החנות ולברר מי רב המכשיר של המקוה, וכשיש ביקוש מצד הלקוחות, גם בעל החנות ידאוג לזה במידה שלא קיים.

טבילת כלים במקוה אנשים

מה. לפני שמטבילים כלים 'במקוה אנשים' צריך לברר אצל הרב המפקח עליו או לכל הפחות הבלן האחראי עליו, לוודא שהוא כשר לטבילה דאורייתא שהרבה פעמים מקוה אנשים אינו כשר לטבילת כלים (ועי' מש"כ גליון ח"ח 284 אות ל"ח).

מו. גם צריך לזהר בכלי זכוכית שלא ישבר במקוה או במקום דריסת רגל, ובאופן שנשבר צריך לוודא לנקות הכל כדי שלא יהיה בור ברשות הרבים, ויהיה מצוה הבאה בעבירה.

מז. **ברכה בתוך מקוה**. הרוצה לטבול כליו במקוה שטובלים בה בני אדם, אם המרחץ נמצא בחדר הטבילה, דין המקוה כבית הפנימי שאסור לברך שם (מ"ב סי' פ"ד סק"ד), וצריך לברך מחוץ למקוה אפילו כשהוא יותר משיעור כ"ב אמות (ש"ת שבט הקהתי ח"ה סי' קמ"ה), ולהיכנס תיכף לטבול הכלי ועצם ההליכה לא היה הפסק (קו קיצור הל' טבילת כלים סעיף ע"ד).

מח. ואם אין המרחץ בחדר המקוה אפשר לברך שם, ובלבד שאינו ערום, וגם שלא יהיה אדם אחר ערום, ואם יש ערום לפניו, יחזור פניו וגופו למקום אחר (ס' טבילת כלים פ"ט ס"ג).

מט. כשטובלים כלי בלי ברכה, אפשר לטבול אפילו לפני ערום, שאין הקפידה אלא על הברכה, ולא על עצם הטבילה (ש"ת ויברך דוד ח"א סי' צ"ז).

חדש - קובץ 'פסח'

להשיג ב'חדר הוראה' ובחנויות נבחרות או ע"י תרומה ובאימייל

בלונדון: ר' אבי יודייקין: 07946370936

בארה"ב: ר' שמחה הערץ: 3478373486

ראוי להיות בכל בית

מאתלים ברכה והצלחה מרובה לכל אלו שמקדישים זמן ללמוד בבין הזמנים ובפרט למשתתפי T.T.T.